

LJUBLJANSKI ČASNIK.

Nº 79.

Vtorik 31. Grudna

1850.

Povabilo na naročbo

časopisa, po imenu:

„LJUBLJANSKI ČASNIK“.

Z perčetjem leta 1851 se drugi tečaj „Ljubljanskiga Časnika“ začne.

S spremenjenim letom se pa tudi vredništvo tega lista spremeni, ker njegov namen in dalja od Ljubljane dozdajnemu vredniku več ne pripusti tega lista dalje vredovati.

Za svojo dolžnost imamo, častitim bravcam vodila naznaniti, ki se jih bode novo vredništvo deržalo. „Ljubljanski Časnik“ bo sploh iz celiga serca Avstrijanec in kakor takšin posebno Slovenec.

Kakor Avstrijanec bo „Ljubljanski Časnik“, kar se bode le storiti dalo vse podperal, kar naši dragi vesoljni Avstriji k dobrimu služi, in se vsimu zoperstavljal, kar edinost in mir med bratovskimi ljudstvi ovéra.

Kakor zvesti sin svoje slovenske matere, si bo iz cele moči prizadeval, podperan po enakomislečih, naše ljudstvo na tisto stopnjo omike ali izobraženosti, blagostanja in sreče povzdigniti, na kteri se druge ljudstva znajdejo, in ktere je ono tudi popolnoma vredno.

Svobodnih naredb noviga časa po pameti se posluževati, je potreba postave sploh poznati in vrla je „Ljubljanskiga Časnika“ izvolila, svoje ukaze, oznanila in postave Slovencam naznanovati. „Ljubljanski Časnik“ si bo tedaj prizadeval svojim bravcam pravi pomen novih postav, kjer bo potreba natančnejše razlagati, in vrla deželne potrebe pokazati. — Zgodbe politiškiga svetá in posebno Avstrije bo on kakor čebela mèd nabiral, in kar bode le mogoče naglo svojim bravcam prinašal.

De bo pa „Ljubljanski Časnik“ pred vsim drugim zvesto zerkalo domačije, prosi svoje drage rojake vse imenitne prigodbe mu naglo naznanovati.

Zraven politiških novic bo on posebno zvesto tudi imenitnejše sodnijske obravnave sporočeval, in s tem novim očitnim sodbam večje polje pripravil. Blagostanje naše domovine v vseh razdelkih obertništva povzdigniti bo njegova posebna skerb.

„Ljubljanski Časnik“, ki izbaja vsak teden dvakrát in sicer vsak vtorik in petik, se razdeli v „glavni list“ in v „vradni list“.

Glavni list razpade v tri dele: 1. vradni del, ki bo obsegel vradne oznanila, imenovanje, povikšanje c. k. vradnikov in sploh vse vradne razglase, katere vrla sama hoče na znanje dati; 2. nevradni del, kjer se bodo nahajali vodivni sostavki za razloženje in razjasnjenje deržavnih naredb, — važniše dogodbe naše deržave in tujih dežel; — 3. lepoznaninski list, ki se bo z literaturo in umetnijo, razveseljevajočimi sostavki in kratkočasnicami pečal, posebno pa domače reči donašal. — Ljubljanski novičar bo deželo z prigodbami glavnega mesta soznanoval.

Vradni list zapopade od c. k. gospok poslane vradne oznanila, pozive, razpisne konkurzov in služb itd.; temu listu bo pristavljen tudi oznanilni list namenjen za oznanila vseh reči, katere bodo osebujni ljudje po „Ljubljanskim Časniki“ hotli razglasiti in izklicati dati.

Naročnina znese, ako se časopis v tiskarnici založnika Jožefa Blaznika prejema, za celo leto 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold 30 kr. — za polletno posiljanje na dom se odraža še 15 kr. — Celotno plačilo za posiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., polletno 3 gold. 30 kr., četrtletno 1 gold. 45 kr.

Pisma, v katerih se naročnina pošilja, se morajo po novih postavah frankirati.

Kjer se je po tem takim „Ljubljanski Časnik“ resnično namenil blagostanje naše kronovine kolikor bodi le moč podperati, sme upati, de mu bodo slovenski bratje v tem z domoljubnostjo na strani stali.

V Ljubljani 15. Grudna 1850.

D. Melcer,
odgovorni vrednik.

Jožef Blaznik,
založnik.

Vradne oznanila.

28. decembra 1850 bo v c. k. dvorni in deržavni tiskarnici na Dunaju CLXI. del občnega deržavnega zakonika in vladnega lista, in sicer v edino-nemškem kakor tudi v vseh devetih dvojnih izdanjih razun romanskoga izdan in razposlan.

Zapopade pod

št. 470. Ukaz ministra denarstva od 2. decembra 1850, o vprašanju, pri kateri vradnii se imajo po začasni postavi od 9. februarja 1850 davku podveržene pravne in vradne opravila od gospok in osebujnih ljudi ozna-

niti, in katerih naznanil in pripomočkov je v ta namen in za odmerjenje odraživil potreba.

št. 471. Razpis ministra denarstva od 17. decembra 1850, s katerim se ravnanje 16. decembra t. l. srečkanih nemških denarnih listkov po 6 krajcarjev reda in čerke št. 1 naznani.

št. 472. Ukaz ministra pravosodja od 18. decembra 1850, s katerim se zapove, ako se kak vradnik ali služabnik pri železnici, telegrafu in pošti zapre, to neposredno zadeva jočimu predstojniku brez odloga naznaniti.

št. 473. Cesarski ukaz od 20. decembra 1850, s katerim se več prenaredb v patentu

4. marca 1849 (dopolnivni zvezek deržavnega zakonika št. 153) v zadevi deržavnega zakonika in začetni dan veljave naznanjenih postav in ukazov ukaže in s 1. januarjem 1851 v moč vpelje.

Tem delom vred se bo tudi eden in šestdeseti dokladni del izdal in razposlat. Zapopade naj poniznije prednašanje ministra pravosodja k predstoječemu v 161. delu občnega deržavnega zakonika in vladnega lista pod št. 473 zapopadenemu patentu.

24. decembra 1850 je bilo rusinsko-nemško dvojno izdanie, 5. novembra 1850 v edino-nemškem izdanju na svitlo prisliga 46tiga

dela občnega deržavnega zakonika in vladniga lista, ki je 14. decembra 1850 v česko-, talijansko-, madjarsko-, horvaško-, serbsko- in romansko-nemškem in 16. decembra 1850 v slovensko-nemškem dvojnem izdanju na svitlo prišel, izданo in razposlano.

23. decembra 1850 je bilo talijansko-nemško dvojno izdanje, 10. januarja 1850 v edino-nemškem izdanju in 25. maja 1850 v slovensko-nemškem dvojnem izdanju izdaniga VI. dela občnega deržavnega zakonika in vladniga lista izданo in razposlano.

Pregled zapopada 146. dela pod št. 436 in 6. dela pod št. 9. je bil že naznanjen, ko je edino-nemško izdanje izданo bilo.

Dunaj 27. decembra 1850.

Od c. k. vredništva občnega deržavnega zakonika in vladniga lista.

Po smerti fajmoštra Štefana Kobava spraznjena in pod patronatom krajskega vezozakonskega zaloge stoječa Adleška fara je dosadanju oskerbovavcu Černomeljske fare Martinu Skubicu podeljena bila.

C. k. krajsko deželno poglavarstvo.

V Ljubljani 18. Grudna 1850.

Ljudstvo krajske kronovine je pri letosnjem, od presvitligena cesarja zauzeten izberi vojaških novincov zopet tako zvesto vdanost pokazalo, de je bilo mogoče srečkanje in izberi povsod poredno končati in število novincov razun nekaj malih zaostalih, ki se bodo pa tudi kmalo dobili, doseči.

Kakor gre vsim uradom in županijskim predstojnikam zavoljo marniga spolovanja dolžnost pri tem opravilu hvala, tako gre tudi zvestim prebivavcem krajske kronovine hvala zavoljo njihne vnovič pokazane domoljubnosti, in prijetno se mojimu sercu prileže, de jim jo tukaj očitno izgovorim.

V Ljubljani 25. Grudna 1850.

Gustav grof Chorinsky l. r.,
poglavar.

Po naznanjenju c. k. ministerstva za obdelovanje dežele in rudarstva od 16. Grudna št. 17488 bo c. k. gornijsko in gojzdnijsko vodstvo v Gradcu 1. Svečana svoje vradno opravilo pričelo.

To se da s tem sploh vediti.

V Ljubljani 24. Grudna 1850.

Gustav grof Chorinsky s. r.,
poglavar.

Političke naznanila.

Avstrijansko cesarstvo.

Ljubljana 30. dec. Veselje mora vsaciga praviga domorodeca navdati, ako vidi, de se v Ljubljani na gimnaziju domači jezik pridno uči, de je, kakor se spodobi in kakor postava veli, redni predmet. De bi bilo še mnogo želiti in mnogo popraviti, kar terdno upamo, de se bo sčasam zgodilo, pa spet nobeden, komur je stanje slovenskega jezika na gimnaziju znano, ne more tajiti. V vseh osmih razredih se do zdaj le slovnica uči. Slovnica je sicer perva potreba, pa osem let se slovnice maternega jezika učiti, bi se ne reklo le prazno slamo mlatiti, ampak tako učenje gole slovnice bi se hočeš nočeš moralno vsakemu učencu prisudit. In samo slovnica tudi nikdar ne zmore jezika djansko naučiti. — Za slovnico je dovolj dve k večim tri leta, pa zraven slovnice je silno potrebna tudi djanska vaja. De se bo to tudi skoraj zgodilo, smemo zavolj tega terdno upati, ker je že pervi del slovenskega berila za nižji gimnazij natisnjen. De bi se pač še letos v drugem polletju slovenski šolski mladosti te bukve v roke podale! Kerjem Štajarskem; vi, gospodje ste v djanju

pa vsak ve, de je preveč, se celih osem let le materinščine učiti, bi bilo prav in zlo koristno, de bi se v višjih razdelih tudi drugi sorodni jeziki učili. Na tako vižo bi se zamogla šolska mladost brez velikiga truda vse slovanske narečja naučiti. Kako koristno de bi bilo to, ker bi potem zamogli taki možje skoraj po celi Avstriji službe dobiti, svoje opravila vladu in narodu v prid opravljati! Vlada bi imela dobre služabnike in ljudstvo vredne predstojnike. Pri nas je posebna potreba, najpopred stolico ilirskoga jezika napraviti ne le zavolj ravno imenovanih, ampak tudi zavolj posebnih vzrokov. Medmitna meja je dvignjena; ako so že popred Slovenci z Horvati v tesni zvezi in občenju stali, se bo to gotovo zdaj še veliko bolj pokazalo. Kupčija z Horvati, ki že do zdaj ni bila majhina, se bo brez dvombe, ker je medmitna meja dvignjena, zlo povzdignila. Učencam bo pa tudi, naj stopijo v kteri stan hočejo, potreba iirsko znati. Ljubljanska škofija se stegne noter na Horvaško, toraj je duhovnim v teh krajih, de zamorejo svoje dolžnosti popolnoma spolnovati, potreba ilirsko znati. Ravno taka potreba je tudi za vradnike, ker kolikokrat se prigodi, de pride na Slovensko vraden dopis, kateriga vradnik, ki ne razume Horvaškega, od Pontia do Pilata nosi, de kogar dobi, ki ga mu stolmaci. Razun tega je pa slovenskemu mladenču le igrača, se ilirske dobro naučiti, ker sta si oba narečja tako podobna, de ju neradi dva narečja imenujemo. Kdor slovensko dobro razume, razume tudi že skoraj popolnoma hrvaska in serbsko. Pri vsem tem pa se bodo soznanili slovenski učenci z velikimi jugoslovanskimi slovstvenimi zakladi, pred drugim z serbskimi narodnimi pesmi, ki so edine, ki so zamorejo Homeru na stran postaviti.

Upamo, de bodo to posebno verli domorodci na Dunaju, ki stoe blizo ministerstva, kakor iskreni gospodje Golmajer, Mešutar, Miklosich itd., prepričani od koristi in potrebe te reči, ktero smo tukaj le omenili, ministru uka na serce položili in tako Slovencam in vladu mnogo koristili.

Terst. Parobrod „Vulkan“ je prišel 20. decembra iz Benetk v Terst. 21. zjutraj je tako huda burja ostala, de nobeni barki ni mogoče v Terst priti. V barkostajah v Pirano in Porta Rosa je polno bark, ki čakajo vgodnega vremena, de se bodo zamogle v Terstu podati. — 7. januarja se bodo v Terstu potrotni sodbe začele.

Štajarska. 13. t. m. — piše „Gratz. Ztg.“ — so se porotne sodniške vravnave za ta četrt leta pri c. k. deželnem sodništvu v Celju končale. Predsednik, svetovavec visjiga deželnega sodništva, Ludovik vitez od Azula, se dvigne z sledečim govorom:

„Z današnjo obravnavo so porotne sodniške obravne za pervo četertletje pri deželnem sodništvu končane, in če sim tudi s trepečim sercam stopnjo predsednika na poti, ki je bila do zdaj še zarašena, prevzel, moram vendar naravnost reči, de mi te stopnje vaša krepka podpora, gospodje sodniki in porotniki in dežavní namestniki, ni le zlo polajšala, ampak moja dolžnost mi je prijetna postala tako, de bi pri takih okoljšinah zlo obžaloval, ako bi ne bil pervi, ki se je, pri izpeljavi tako koristne naprave vdeležil.“

Naj veči zasluga gre vendar Vam, gospodje porotniki, ki ste tako marljivo, radovoljno brez kakiga dobička clo z žertvi lastnih dobičkov le na dobre pravične reči na blagor dežave gledali in svoje dolžnosti tako zvesto in natanjko spolnovati; zavolj tega sim dolžan kakor predsednik se vam živo zahvaliti.

Vi, gospodje ste pri porotnih sodbah dokazali, kako izobraženo de je ljudstvo na južnem Štajarskem; vi, gospodje ste v djanju

pokazali, de je južno Štajarsko zlo vgodno za porotne sodbe in de dobroto spozna, ktero je naš najmilostljivši cesar ljudstvu z vpeljanjem porotnih sodb podelil.

Zatoraj se pa tudi našmu milostljivemu cesarju zahvalimo z željo, de bi ta naprava bila v blagor njegovih zvestih narodov in v podporo napredka, h ktemu je on — naj še dolgo vlada! — v novorojeni Avstriji temelj položil.“

Ta govor je bil v nemškem jeziku, in po govoru so poslušavci trikrat „Vivat“ zaupili. Potem je ravno ta govor tudi v slovenskem jeziku gospod predsednik deržal in množica ga je z gomečim „živio“ pozdravila. Gospodje porotniki so se h gospodu predsedniku drenjali; mu roke podajali z solznimi očmi in so zagotovili, de jih ta trenutek obilno odškodje za vse njihno prizadevanje.

Austrijanska. Zakonska osnova o vredjenju samoprodaje soli na Ogerskem je razposlana na dotedne ogerske oblasti, de one v tej reči svoje mnenje izrečejo.

* Predsedništvo kasacionalnega sodništva se je dozdajnemu visjemu sodniškemu predsedniku Ludoviku grofu Taafe izročilo, in za drugoga predsednika je bil dozdajni predsednik kasacionalnega sodništva Dragotin vitez Kraus in za senatne predsednike svetovavci kasacionalnega sodništva, dr. Tomaž Härndl, Alojz Peterzani in Mihail od Torkos izvoljeni.

* „Reichszeitung“ piše: Kakor slišimo je dunajska občina velik korak naprej storila. Plača mestnega župana je odločena in treba je samo še to, de je vlada z njo zadovoljna.

Dunajska občina meni svojemu prvemu predstojniku v stolnem mestu pristojno plačo podleti. Dunajski župan bo imel na leto 10,000 gold. plače in 1600 gold. dodatka in zraven tega tudi svobodno stanovanje.

Mi menimo, de je dostojnost dunajskoga župana tako velika, stopnja tako težavna, breme tako težko, de to plačilo, akoravno je veliko, le pristojno zamoremo imenovati.

Tudi se nam potrebno zdi to spomniti, de bo zavolj taciga plačila ložej, naj vrednišiga, naj krepkejšega zastopnika na to stopnjo postaviti, in le obilno plačilo stori mogoče, de ta stopnja ne bo le vlast bogatih, ampak de je zamore tudi manj premožni prevzeti, ktere več izverstnih mož zavolj ubožtva ni moglo do zdaj prevzeti.

* „Neugichtsbureau“ naznani: Zdi se, de se bosta avstrijanski cesar in poruski kralj kmalo v pogovor snidila. Avstrijanski cesar se bo pred kot ne že te dni iz Dunaja podal. Skoraj gotovo se bosta oba vladarja v Draždanah sošla, kamor se je cesarski generalmajor Keller od Kollerstein že 27. decembra podal.

* Škofje gerske ločene cerkve, h kteri se večidel Serbi in Rumuni štejejo, so bili od ministerstva v zbor na Dunaj poklicani. Je pa med njimi nekako razdrojenje. Rumuni nočejo namreč vlasti serbskega patriarha podverženi biti; sliši pa se praviti, de se Rumuni hočejo zopet s katoliško cerkvijo skleniti.

* Občinsko svetovavstvo na Dunaju meni, ko bo župan izvoljen, lasten časopis začeti izdajati, ki bo razun pogovorov občinskega svetovavstva vse reči prinašal, ki v opravila občinskega življenga segajo.

* Vsim vradnjam se je naročilo paziti, de se v vradne pisma ne devajo privatne pisma ali pa druge reči, ki niso poštnine proste.

Hrvaška. Sliši se, de bo začasna vravnava Horvaškega v sredi mesca januarja 1851, ko se bodo politički vradniki izvolili, v djanje stopila.

Dalmacija. „Glasnik dalm.“ piše 9. decembra:

Včerajšni parobrod nam je prinesel sledeče naznanila:

V Dalmaciji vlada popolni mir. Iz Arbanie ni nobene posebne novice.

Iz pisma nekoga Dumanovića, blizo Bune v Hercegovini, zvemo, de se v Mostaru še nič ni premenilo. Novi vladar je poslal razglas v Mostar, in upajo, de se bodo stvari na mirni poti poravnale. Kje de je Kavas paša, se ne ve; eni menijo, de je šel v Nikšić in tam vojsko zbira in drugi menijo, de je v Mostaru.

Iz Uništa se 10. t. m. piše, de so prebivavci Travnika Omer pašatove vojake razgnali. Mi pa pravimo, de je potreba čakati, de se ta novica poterdi, preden jo verjamemo.

* Iz Kotora se piše v „srbske nov.“, de so se zavolj ponižane cene banknotov vojaki z prebivavci sperli, ali poveljnik, gospod Mammula je tej razpertii kmalo konec storil, ker je vojake, ki so razpertije delali, ostro kaznoval in prebivavce pomiril.

Moravska. Porotno sodništvo v Znojemu je imelo 26. novembra pervo sejo.

Bile so sledeče 4 sodbe obravnane:

1. Zatožen je bil Jovan Černi zavolj dopričene tatvine.

Jovan Černi, 28 let star, iz Dobruške na Českem rojen, je bil že petkrat zavolj tatvine kaznovan, je ukradel, kakor je sam obstal, po noči od 23. na 24. septembra županu Fr. Elsingerju 481 gold. 10^{3/5} kr., in uro, vredno 6 gold., skupej 487 gold. 10^{3/5} kr. v srebru iz njegove zaperte hiše.

To tatvino doprnesti, je Jovan Černi iz ječe Moravske Budvice, 6 milj od mesta, kjer je pokradel, ušel. Po dopričeni tatvini se je naglo na Dunaj podal, al 24. septembra so ga ondi prijeli in mu denarje, ktere je še skoraj vse imel, vzeli.

Porotniki so enoglasno izrekli, de je kriv, toraj je sodništvo kazen na 5 let in 6 mesecov odločilo.

Zoper to razsodbo se je zatoženi pritožil, de ne velja, ker je on vskok nekiga ogerskega polka, kar njegova domaća gosposka ni mogla vediti, ker se je pri nabiri za Ogru izdal. —

2. Zatožen je bil Jakob Valenda zavolj zažiga.

Jakob Valenda, 52 let star, doslužen vojak, berač v Vinau, je 13. novembra 1849 ob devetih zvečer v streho posestnika Kosikoviga ogenj podtaknil in s tem za 120 gold. škode napravil. Tožba se je toraj na to škodo operala.

Obdolženi je obstal, de je hudodelstvo doprišel, de se je nad Jožefom Kosikovim maševal, ker je on njegovo ženo pod streho vzel, ki se je z dovoljenjem vradnije od Valenda ločila, de bi piclo premoženje zapravljalosti moža otela.

Iz obravnave se je vidilo, de so poškodovanemu prebivavci tiste soseske večidel škodo povernili. Porotniki so enoglasno poterdi, de je Valenda tako djanje doprišel, iz katerega je imel po njegovem naklepu ogenj ostati, in de se je to tudi res zgodilo; de se pa ni velika škoda zgodila so z 11 glasni zoper eniga se izrekli.

Sodništvo je kazen odločilo na 6 let in 6 mesecov.

3. Zatožen je bil Vincenti Stangel, de je ropal.

Vincenti Stangel, 21 let star, žebljarski podmojster brez dela iz Znojema, že enkrat zavolj hudodelstva tatvine kaznovan, je spremil 29. oktobra 1849 čevljarja in posestnika Jovana Karlbergerja iz Bomiča proti Edmici. Na nekem berdu vzame veter Karlbergerju plajš.

Vincenti Stangel se napravi, kakor de bi ga hotel ogerniti, mu pa plajš čez glavo potegne, ga k tlam tlači, ga z nožem večkrat

rani v glavo in lice in tirja od njega denarje ali pa življenje. Karlberger, ki je precej več kakor Stangel, se mu ustavi in Stangel pobegne, pa kamne za njim luča.

Vincenti Stangel je bil ravno ta dan z Karlbergerjem v neki kerčni v Znojemu skupej, kjer je zvedel, de ima poslednji 50 gold. slabiga denarja, ktere je za prodano kravo potegnil, pri sebi, je že v gostinvici k Karlbergerju, ki je imel nekaj vina v glavi, tišal in kerčmarici se je kmalo zdelen, kaj de se je Stangel namenil, toraj je Karlbergerja svarila, de naj pazi na svoje denarje. Stangel je potem Karlbergerja zunaj na poti počakal, ko je zvedel, kje de je doma, se mu za spremljevavca ponudi, ga zapelje na stransko pot, kjer ga je napadel in svoj namen toliko ložej doseči mislil, ker je menil, de je Karlberger pisan.

Stangel je sicer obstal, de je Karlbergerja ranil, tajil je pa, de ga je mislil obropati, in djal, de ga je Karlberger začel tepliti, ko je plačilo od njega tirjal, keteriga mu je obljudil, toraj se je on le branil.

Porotniki so enoglasno zatoženca za kriviga spoznali glede poskušanega ropa, toraj ga je sodništvo na 12 let v težko ječo obsodilo.

Ta obravnava je bila naj bolj vabivna, ker je javna obravnava natanjko pokazala, de so besede zatoženca krivične in poprejšnji skrivni sodbi bi bilo komaj mogoče kriviga za takiga obsoditi.

Kako pravična je bila obsodba, dovolj to dokaže, de je zatoženec v ječi vse obstal.

4. Zatožen je bil Juri Kozvar, de je uboj doprišel.

Juri Kozvar, iz Haetikovice, 51 let star, je delal 22. novembra 1849 sekiri toporišče, ko mu njegova hči Jožefa naznani, de se njegov zet Jožef Vlasin, z njegovo ženo pretepa. Juri Kozvar steče proti zetu in ga tako po glavi ubriše, de se zgrudi in čez 2 dni umerje. Potem udari tudi svojo pasterko Ano, ženo Jožefa Vlasina, ki je se pretepavajoča že narazen spravila, ktero je nekoliko na levo ramo ranil.

On je sicer oboje obstal, je pa terbil, de je to v jezi storil, ker je bila njegova žena tepena, on je tudi mislil Vlasina po herbtu udariti, in le zato, ker se je on obernil, je toporišče na glavo priletelo.

Porotniki so sicer spoznali, de zatoženi hudo deljstva uboja ni kriv, pa za kriviga nemarniga vsmertenja in prestopka postave zoper telesno varnost. Sodništvo ga je obsodilo na 6 mesecov v ječo.

Druga in četerta obravnava ste bile popularna v slovanskem jeziku.

Tolmačni ni bilo potreba.

Derzavni namestnik je bil pri prvi obravnavi c. k. general-prokurator dr. Majer, pri drugih obravnavah pa c. k. derzavni namestnik Uherek. Zagovarjavci so bili deželni pravniki, dr. Glaser, Pospch, in Schuster. Poslednji pri obeh slovanskih obravnavah.

Predsedoval je predsednik deželnega sodništva, Jgnaci Streit.

Vse je šlo prav lepo in redno od rok. Poslušavci so se vsega živo vdeležili, katerih je toliko prislo poslusat, de velika izbana ni bila dovolj prostorna.

Tuje dežele.

Černagora. Trop Černogorcov, ki se je iz turskega kadiluka Nikšića, kamor se je na rop podal, z čedami vernil, je na avstrijansko zemljo prišel, menda zato, de se je Turkom, ki so ga preganjali, vognil.

Rusovska. Aleks Paskievič je 26. decembra skoz Dunaj šel, ki je bil od ruskiga cara na papeža poslan, in mu je pismo cara nesel.

Nemška. V Draždanh so se v pogovorih, kakor pravijo, v tem že zedinili, de bo pruska vlada avstrijanski pripustila, skoz poruske dežele avstrijanski vojaški oddelk zoper Schleswig-Holsteince poslati.

* 24. decembra ob desetih dopoldne je bil v Draždanh pogovor zavolj pretresa pooblstencov. Danes se ima perva seja pričeti. Razun Schwarzenberga in Manteuffel-a je tudi Beust rekel, de upa, de se bo mir ohranil. Pfordten tirja ljudsko zastopništvo pri nemški zvezi.

* Na Schleswig-holsteinskem se bo, kakor se govori, spet drug višji vojaški poveljnik zvolil; pravijo de Halkett, hanoveranski generalmajor.

* „Voss. Ztg.“ pravi, de bo eno prvih opravil novopostavljeni nemške središne vlade v zvezi z velikimi deržavnimi oblastmi storiti, de se v Schweiz-u zanaprej politički beguni ne bodo več sprejemali. Od te reči so se razne vlade že pogovarjale.

* 27. decembra proti deseti uri dopoldne je volitni knez Hessen-Kasla spet v Kasel prisel. Kurheški vojšaki so se od kolodvora do terga v red vstopile pri njegovem prihodu.

Turška. Iz Salonika se od 4. naznani, de je ondi roparska truma neko Karavano napadla, več oseb zlo ranila in 13,000 piastrov obropala. Ta druhal se je potem v samostan Prodromo, ki leži med Nausto in Vodino obrenilo, je tirjala, de naj jo v samostan spuste, kar so meniki tudi storili. Ko pridejo tolovaji v samostan, ko samostanskiga predstojnika umore, ki so ga popred strašno mučili, de bi jim bil povedal za samostansko dežarnico. Razun predstojnika, so tolovaji še dva druge meniha in neko ženo z otrokom vred umorili.

Iz Damaska se piše 5. decembra: Ko se je tukaj zvedila strašna dogodba, ki se je v Aleppo pripetila, so se kristjani in judi tukaj strašno prestrašili, ker so menili, de se bo z njimi tudi kaj taciga storilo. De je bil Seraskier z 8000 vojakov ondi, to jih ni mogla straha obvarovati, ker so smisili, de se bodo ti v Aleppo podali, vstajo vdušit. Judam se v Aleppo ni nič hudiga storilo ker so se od kupili. Še le potem, ko se zvedilo, kako ostro so bili divjaki v Aleppo kaznovani, se je strah vlegel.

Razne naznanila.

— V Merni, pol ure od Gorice, pripravijo, so našli železno rudo in sklade premoga.

— Vojska Švajcarske zaveze obstoji za leto 1851 iz 104,352 mož, med temi je 77,000 pešcov, 10,000 strelcov, 10,000 topničarjev, 3000 konjkov.

— Knez Schwarzenberg se je od poruskega kralja povabilen, že v Berlin podal.

— Ban Jelačić se je v Napajedi na Moravsko podal.

— Na Dunaju je že nekoliko prošenj v vradnije dospelo, de bi se mesnice, v katerih bi se kojnsko meso prodajalo, napravile.

— Iz goriške okolice se mnogo sliši od najd. Železna ruda se je začela kopati, ki je, kakor pravijo, zlo bogata. Akoravno so še le 4 sežne globoko jamo skopali, so vendar že 6000 centov rude nakopali. Rudnik je najdel gorski vradnik Schmidt. On je ukazal na več mestih začeti kopati. On je celo živila srebra najdel, ktero je sicer zlo dobro. pa žila je zlo slaba.

— Od leta 1848 — 1850 se je v Evropi deržavnih dolgov za 1300 milijonov tolarjev pomnožilo.

— Govori se, de so udi deržavniga svetovavstva že izvoljeni.

LEPOZNANSKI LIST.

Pretres slovenskih pesnikov.

(Konec.)

Prekucije leta 1848 niso le političko ampak tudi narodno življenje vnovič k živi zavednosti pripravile. Slovenci, ki so bili kot k nemški zvezi prijeti že iz verste narodov zbrisani, so zopet več veljavnost in pred vsemi svoje ime zopet zadobili. V spomin tega dobička se vstopi Novicam na stran „Slovenija.“ Če ravno se je ta večidel le na političkim polju skazovala; vendar tudi lepoznanskim rečem ni svojih listov zaperla. Tu nam stopijo štirje pesniki nasprot, ki smo jih že dela na Novicah spoznali in ki so morebiti začetniki nove dobe pesništva. Ker vemo, de so njih dozadne pesmi le začetek njihove prizadeve in slave in de bodo veliko več pozneje pisali, ko bodo utegnili in se njih vunajne razmere obrenerojo, rečemo tu le toliko, da so oni naše poglavno upanje za povzdigo domače poezije in se nekoliko poglavnih lastnost pristavimo. Ti pesniki so gg. Podgorski (Svetec), Detomil (Jerisa), Cegnar in Gornicki (Levstek). Podgorski nas je soznanil tudi s češkimi in ilirskimi pridelki, pa njegova poglavitna prednost je natančna logika, ki se nam v vseh pesmeh razodeva.

Za mično poezijo je Detomil kakor vstavljen. Že sama njegova „zvezdica“ (v Vedežu) bi to pokazala. Cegnar je v začetku Koseškega posnemal in čudili smo se, kako izverstno de se mu je to pospešilo. Zdaj pa je to pot zapustil, kar tudi poterdimo. Zakaj, kdor zamore izviren biti, naj ta nebeski dar v korist naroda porabi. Gornicki je med temi pesniki nar mlajši, pa gotovo se ne bomo motili, ako rečemo, da je tudi eden nar zmožniš med njimi. Če ravno se od njega nismo veliko brali, nam že te tri al štirje pesmi pravi pesniški poklic kažejo.

O pesnikih „Praviga Slovenca“ kakor tudi „Drobtinice“ neradi govorimo. Spačeno, pokvarjeno in clo ostudno pesništvo najdemo v obeh. Izjemne bi zamogli na perstih ene roke sošteci. To, kar sta nam postavim Virk in Slomšek branja vredniga prinesla nam zagrene po drugi plati strašne posasti Rožičkove poezije, ki malo časti sicer dobrum Drobtinicam delajo.

K zadnjemu še nekoliko besed od treh pesnikov, ki so se sicer tudi v Novicah in Slovenii oglasili, so pa svoje dela al na svojo roko že izdali, al pa jih se izdati misljivo, od Tomana, Vilharja in Hašnika. Ko beremo Tomane poezije, nas obide neizrečena žalost, da niso to, kar bi bile zamogle biti in sicer, da niso to po zadolženju pisatelja samiga. Kakor je bil Prešernovi predmet „ljubezen“ so predmeti Tomana svoboda in domovina. Brez dvombe je bil duh Tomana tudi tem visokim predmetam kos. Žalostno stanje, ki nam je dom tlačilo, je popisano s tako živimi barvami, da se nismo mogli, ko smo te pesmi pervikrat brali, solza izderžati. Tudi veselje nad odrešenjem, nad dobljeno svobodo, nad oživljeno narodnostjo se tako goreče razdejata, da se gotovo nihče, ki Tomana pervikrat bere in ga razume, brez nadusenja od njega podal ne bo. Vse živi, se giblje, vre, šumi in kupi. Reka njegovih obentlejev ni stoječa voda, ampak dere viharno po pečini in dolini in nam skazuje očitno veliko število svojih bisernih kaplic.

Pa le ko smo Tomana pervikrat brali, smo bili pripravljeni, ga mojstram domače poezije pristevati. Kar zadene poetički duh, bomo tudi zanaprej njegove zmožnosti priznali. Pa ta pesniški duh bi se bil imel po gotovih vodilih ravnati in se postav deržati, katerim se noben izversten pesnik ne odreče. Notranji red in priličnost vunajne oblike je neobhodna potreba poeta. Zakaj pesništvo je lepoznanska vednost, ki ne sme samo dobre misli razdevati, ampak mora te misli tudi v prijeten kalup diti.

Pa tega prijetniga kalupa zlo, zlo pri Tomanu pogrešamo. Brez stopnje si misli slede, zdaj visoko, da komaj gor vidimo in berž potem tako nizko, da moramo oči notri do tal pobesti; zdaj veliko, da se o prikazni čudimo in zdaj zopet tako majčino in nepomenljivo, da celo pesem obžalovati moramo. Tudi se iz vsake poezije vidi, da se pisatelj slovnece nik-

dar učil ni. Gotovo nismo takšni, ki bi vsako čerko natanko po slovniškim izviranjem imeti hotli, pa poglavne postave kakor pri padčih in sklonih po pravici od vsaciga tirjamo. Čim bi se bilo drugač veliko število naših slovničarjev leta in leta potilo?

K tem napakam pride še velika nerazumnost tak besed kakor sostavka. V vsaki versti najdemo namest lepiga, zeleniga drevesa besede, njeno izrovano korenino, ki se nam zadnje ker jo tolikrat srečamo, pristudit mora. Tudi sostavk je sem ter tje silno zamotan, tako da si moramo dolgo glavo beliti, kam bi to in uno segalo. Cela knjiga je eveteč vert, pa cvetlice so mnogo pokvarjene, perje leži po tleh in zali versiči nam sami na sebi ne morejo zadostiti. Če vzrok teh napak poišemo, ga ne bomo nikjer drugot kakor v tem najdili, da se je Toman z izdajo svojih pesem prehitel. Prav bi bilo, da bi bil nekoliko izrek Horaca poslušal, ki pravi „nonum prematur in annum.“ Mi sicer ne tirjamo, da bi bil Toman celih devet let mogel svoje poezije v skrini zaperte imeti, pa kake tri al stir leta bi ne bilo nikakor prevc. Ta čas bi bil pisatelj lahko svoje dela popilil in jim tudi lepo vunajno podobo dal. Slava bi bila sicer nekoliko bolj pozno prišla, pa pozneja slava bi bila bolj stanovitna, in veliko veči od zgodne.

Hašnik nam je v Slovenii obljubil, da misli svoje pesmi v natis dati. Prosimo ga, da bi to obljubo kmalo spolnil. On ne pise sicer ravno visoko, pa vendar dobro, lepo in žlahtno. Njegov govor je naraven in zatorej tudi dopade.

Na vso moč moramo prizadevanje Vilharja povhvaliti. On je oboje skupej, pesnik in pvec in na enim kakor drugim polju prav dober. On ima čas in pridnost, voljo in zmožnost. Precej smo že do zdaj od njega prejeli, gotovo smemo še tudi zanaprej veliko upati.

T.d.a.,

Prenešena cerkev.

(Slovenska pripovedka.)

Na znožju sivega Grintovega je stala nekdaj bela cerkvica svete Katarine. Sveta Katarina je pomočnica za modro glavo, toraj se je tud res prizadevala, v soseskah, ktera je njo za pomočnico izvolila, prav prebrisané glavice za uk, za vsako delo in posebno za kupčijo si izrediti. In tudi res so v njeni seseski sembrano modri možje živeli, ki so daleč okoli svet, ljudi in obertnijo kaj dobro poznali, in clo v morske Benedke kupčevali. Ženske so med vsemi Gorenkami nar boljši sirovo maslo namediti razumele in zraven so tudi mnogo združilnih želiš poznale, tako da so iz Krajnskega in Koroskega bolniki lek njim se zdraviti hodili. Tačas so varovavci svete Katarine le bolj studenčno vodo in zlo malo vina pili. Pa kmalo so začeli, mende jih je sam hudoba tak zapeljal, preveč vince piti.

Bolj ko so ga pili, bolj se jim je prilegalo, bolj ko so ga pili, bolj so razum pogubovali in bolj je sveta Katarina žalovala, ter se v svoje zagrinjalo zakrivala. Soseščani so ta čudež pač vidili, pa so vince le bo ljubili, ko svojo pomočnico, kteri so pijanci včasih še zlo zabavljali. Zato je sveta Katarina sklenila z cerkvico vred jih zapustiti in zraven jih z vodo, ktero so tak sovražili, popolnoma napojiti. Enkrat, ko je ravno več pjančkov in pijank pred cerkvijo stalo, in sveto Katarino prekljinevalo — kar med bliskom in gromom se razpoči nad njimi černi oblak, in kot bi milljon studencov iz nebes zpustil, dežuje in lije, da se je v treh urah dolina v jezero spreobrnila. Kot je o vesolnim potopu voda Noetovo barko vzdignila in po valovih nesla, tak zdaj belo cerkvico globoka voda vzdigne in naprej po šumečih valovih nese v pljanavo Gorenško. Tam se začne razprostovati, in bi bila brez vsmiljenja vso ravnoto pogernila od Grintovca not do Smarne gore, ako bi ne bila blizu Srednje vasi vštric cerkve svetega Štefana neko široko strašno brezdnno, kamor under rujavi valovi pohovhajo. Tako se pod Srednjo vasjo veliko podzemeljsko jezero napravi, v katerem se velikanski somi in druge hude živali zaredi. Ti zmaji bi pač radi na beli dan priplavali, pa cerkev svete Katarine se ravno nad tistim brezdnom ustavi in ga zavota.

Večkrat še zdaj šlišijo ženice tamkaj čudo podzemeljsko šumenje, to je grom jezernih valov, kteri bi radi persteno skorjo prederli in z svojimi hudimi živali vred na beli dan planili. Al tega jim nikdar pred mogoče ne bo kot o sodnem dnu. Tačas pa bo tak močen izvirk kot sedem Sav v krov perst kviško vzdignul in proti nebesam svignul. Pri storjeni lukni bo tedaj celo jezero vunek vrelo in čudne zmaje vun metalo, in z tako silo, da bo verhove sivega Grintovca do belega opralo. Kdor bo to vidil, naj pa je na kolena pade in kes obudi, kjer bo se tisti dan zanj zadnji na zemlji in zadnji za zemljo.

Planjaviški.

Slovstvo in umetnost.

Trije učenci zgornjega gimnazija so, ko so bili na šolskih praznikih, narodne pesmi zlomljivo nabirali in njih krog 300 zapisali in vredili, ktere še niso bile do zdaj nikjer natisnjene. To početje je gotovo velike hvale vredno, da bi pač vsi učenci njih zgled posnemali, koliko lepiga v čast slovenskemu narodu bi se le eno leto nabralo in marsikaka cvetica, ki samotna cvete, bi ne ostala neznama! Poslednji čas je, se tega dela poprijeti, ker bo sicer marsikaj rop pozabljalosti.

* Priopoveduje se, da bo s 1. januarjem serbski leposlovni časopis pod naslovom „Vojvodjanka“ v Zemunu začel izhajati. Za vrednika se imenujeta Milorad Medaković in Aleksander Andrić. Naročnina bo znesla na leto okrog 6 goldinarjev.

* Nov vrednik českega kmetijskega časopisa bo gosp. Med. Dr. Jožef Pečirka in nemškega izdanja gosp. Boroš, bivši knjigokupec in poslanec na deržaynem zboru v Kromerizu.

* Gospod profesor Wimmer v Landshutu je v Milanu imenitno znajdbo naznalil, namreč razmotranje svilnih mesičkov v merzli vodi. Temu se v Milanu zloto čudi.

Zmes.

Beseda „zadajčati“ enimu pomeni: enega ošabno oštevati, nad enim hudo hrusati in razsajati. Že ta beseda nam žalostno resnico do kaže, da so Nemci posebno nemški vradniki nad vlogim Slovencem pri vsaki priložnosti režali.

* Nemško preseže vse! — pravi Humorist. — Najlepše nemške vesele igre so francoske, najlepše nemške pervoigre so laške, najlepše nemške knjige so angleske, najlepše nemške pevke so Švedske, najlepše nemške rokvice so Danske, najlepši nemški sir je Hollandski, najlepši nemški kožuh je Ruski, najlepši nemški tobak je turški, najlepši nemški čaj je kitajski čaj!

Ces. kralj. loterija.

Naslednje številke so vzdignjene bile:

V Gradcu 28. Grudna:

25. 7. 65. 90. 57.

Na Dunaju 28. Grudna:

64. 58. 13. 30. 56.

Prihodno srečkanje bo v Gradcu in Dunaju 11. in 22. Prosenca.

Telegrafsko kurzno naznanilo deržavnih pisem 28. Grudna 1850.

Deržavno dolžne pisma po	5	od 100 (v srebru)	95%
»	4 1/2	»	82%
»	4	»	74%
Obligationi avstrijskih pod	po 4	od 100	— gld.
in nad Anizo, českib, morav-	2 1/2	»	50 "
skib, silezkib, štajarskib, ko-	2	»	— "
reškib, krajinskib, goriskib in	2	»	— "
dunajske višje kamorne urad-	1 1/4	»	— "
nije.			

Bankne akcie po 1150 gold. v srebru.

Dnarna cena 23. Grudna 1850.

V dnarju	Cesarški cekinov agio (od 100 gold.)	31%	gld.
Srebra	»	»	»